

Pirmsskolas izglītības pedagoģiskā procesa iespējamais algoritms

1.

- *Zināšanas par bērna attīstību*

2.

- *Pilnīga informācija par katra pirmsskolas grupas audzēkņa attīstības un mācību gaitu un vajadzībām*

3.

- *Vērtības, tikumi, paradumi*
- *Caurvijas*
- *Mācību jomu SR*

4.

- *Domu karte*

5.

- *Procesa organizācija - vide, rīta u.c. apļi, darbnīcas, darbs interešu centros, apakšgrupās, pāros, individuāli, āra nodarbības, projekts utt.*

6.

- *Darbību aptuvenš plānojums no pl.7.00 līdz 19.00*

7.

- *Vērtēšana*

1. Zināšanas par bērna attīstību

Strādājot pirmsskolas izglītības grupā ar bērncentrēto pieeju, ir būtiski apzināties, ka skolotājam jābūt zināšanām un izpratnei par bērna attīstības likumsakarības, lai labāk izprastu bērna attīstības norisi, spētu novērtēt, plānot un īstenot izglītības procesa gaitu, bērnam nepieciešamo atbalstu. Šīs zināšanas ļauj kvalitatīvi iekārtot izglītības vidi, plānot darbu un sadarboties ar bērna ģimeni. Šī ir skolotāja profesionalitātes sastāvdaļa, pie kuras pilnveides veiksmīgi var strādāt individuāli vai mācīšanās grupās katrā iestādē, pie reizes kolēģiem savā starpā daloties labajā pieredzē.

2. Pilnīga informācija par katra pirmsskolas grupas audzēkņa attīstības un mācību gaitu un vajadzībām

Nozīmīgi sekot katra audzēkņa individuālajam attīstības un izglītības procesam, tā norisei, dinamikai, tam, ko jaunu bērns apguvis, - ne tik daudz zināšanu, kā prasmju un iemaņu apguves un pilnveides aspektā. Jāatceras, ka liela nozīme visā pirmsskolas vecumā ir pieaugušā paraugam uzvedībā, attieksmē, runas veidā, vienkāršās darba iemaņās un attieksmē pret citiem cilvēkiem, lietu vidi. Skolotājam jāpazīna katra bērna stiprās puses, veids, kādā bērns labāk uztver informāciju (redzot, klausoties vai atdarinot darbību).

3. Vērtības, tikumi, paradumi. Caurviju prasmes. Mācību jomu sasniedzamie rezultāti

Nozīmīgākais, pie kā būtu jāstrādā pirmsskolas izglītības pakāpē (MK noteikumi Nr.716), ir caurviju prasmju attīstīšana. Mācību satura reforma visu izglītības sistēmu uzskata par vienotu, kurā katrai no izglītības pakāpēm ir savi secīgi uzdevumi. Pirmsskolas izglītības pakāpe attīsta caurviju prasmes, kuras izglītības procesā izmanto pamatzglītības pakāpe un skolēna personības attīstībai padziļina vidusskolas posmā. Vienas un tās pašas vērtības, tikumi un paradumi ir vienotas visai izglītības sistēmai, taču katrā no pakāpēm tos attīsta atbilstoši bērnu vecumam un izglītības vajadzībām.

Mācību jomu sasniedzamos rezultātus skolotāji izvēlas atbilstoši katra bērna izglītības vajadzībām, nevis ar mērķi iemācīt bērnam noteiktu mācību saturu.

4. Domu karte

Domu kartes būtība

Domu kartes ir tīklveida zīmējumi (parasti uz papīra), kuros uzglabā, sakārto un prioritāšu secībā saliek informāciju, izmantojot atslēgvārdus jeb atmiņu ierosinošus vārdus un zīmējumus. To veidošanas sistēmu un pamatojumu izstrādājis Tonijs Bazens (Tony Buzzan). Atslēgvārds ir īpašs vārds, ko izraugās vai izdomā kā unikālu norādi uz kaut ko svarīgu, kas jāatceras (stimulē kreiso puslodi). Efektīvāk ir šos vārdus uzzīmēt, pārvēršot balsta attēlos (efektīvs attēls stimulē abas smadzeņu puslodes, kā informācijas avotu izmantojot visas maņas). Domu kartes (D.Kalniņa)

Domu karti veido temata apguves plānošanas procesā. To kopīgi veido skolotāji, skolotāju palīgi, speciālisti, kuri strādā ar konkrētās pirmsskolas izglītības grupas bērniem. Domu karte ir brīva forma, plānojot tematu, un to papildina procesā. Tajā var pievienot jaunas idejas, kuras rodas īstenošanas gaitā, bērnu izvirzītās idejas, vecāku ieteikumi, var atzīmēt kādu no idejām, darbībām, kuru izdodas lieliski realizēt vai, gluži pretēji, kādu, kura izrādās neīstenojama vai mazefektīva. Domu kartē var pievienot tālruņa numurus, vajadzīgo/apmeklējamo objektu adreses un darba laikus, kontaktpersonas. Tematam beidzoties, pie domu kartes atgriežas atkārtoti, lai kopīgi izvērtētu, kuras no darbībām bijušas visefektīvākās. Darbs ar domu karti uzlabo arī pieaugušo sadarbības prasmes.

5. Procesa organizācija - vide, rīta u.c. apļi, darbnīcas, darbs interešu centros, apakšgrupās, pāros, individuāli, āra nodarbības, projekts utt.

Būtiski izziņāt dažādas temata īstenošanas iespējas. Ja skolotāju darba instrumentārijs ir daudzveidīgs, var piedāvāt bērnu izglītības vajadzībām atbilstošas darbības, un tas ļauj veidot izglītības procesu bērncentrētu.

Veidojot attīstošu izglītības vidi, tās daļu iekārto bērna vispārējās attīstības vajadzību nodrošināšanai un šī daļa var maz mainīties ilgākā laika periodā vai atbilstoši bērnu attīstības dinamikai tajā mainās atsevišķi objekti. Otru vides daļu iekārto atbilstoši tematam, tā ir vides mainīgākā daļa. Kaut kas no tematam veltītā var tikt saglabāts, ja par to ir noturīga bērnu interese. Veidojot izglītības vidi, apzināties, ka tā ir netiešās apmācības sastāvdaļa. Objekti, kurus ieliekam vidē, ir sabalansēti - didaktiskie ar pētāmajiem, radoši izmantojamajiem, tādi, kurus bērns var radoši lietot, pārveidot. Jāvēro, vai pietiekami daudz materiāla ir sižeta rotaļām, standarta un nestandarta, plakana un telpiska materiāla, ar ļoti dažādu virsmas un skanisko kvalitāti. Vidē jāievieto objekti, kuri apmierina vismaz 5 maņu vajadzības. Jaunākā vecuma bērniem izglītības vidē jānodrošina vairāki vienādi priekšmeti. Darbības veicamas kā horizontālā, tā arī vertikālā plaknē. Didaktiskajiem materiāliem ir kļūdu indikatori, kuri dod iespēju bērnam pašam pārbaudīt savu veikumu. Vide jāizveido tā, lai vajadzības gadījumā ir viegli pieejama un transformējama.

6. Darbību aptuvenš plānojums no pl.7.00 līdz 19.00

Skolotāji var paredzēt procesa organizācijas sastāvdaļas noteiktā secībā un noteiktā laika posmā, taču pieļaujot, ka tas var mainīties. Jēgpilni un secīgi jāsaplāno vietas iekārtojums ērtai darbībai, lai visi nepieciešamie darba rīki būtu sasniedzami, lai bērniem būtu skaidrs, kādi kritēriji liecina, ka darbs ir pabeigts (šos kritērijus saprot un zina visi grupas bērni), kur novietos pabeigtos darbus, kam var pajautāt, ja rodas neskaidrības. Jārespektē, ka bērni var jautāt grupas biedriem, ne tikai un vienīgi pieaugušajam. Saplānojot darbības laikā, jēgpilni varam realizēt visas īstenošanas iespējas, nevienu no tām neizraujot no konteksta, lai maksimāli un efektīvi izmantotu vidi un resursus - kā materiālos, tā arī cilvēkresursus.

7. Vērtēšana

Ir formatīvā, summatīvā un diagnosticējošā vērtēšana. Svarīgi piefiksēt katra grupas bērna attīstības un izglītības dinamiku. Jāsaprot, ka būtiska ir tieši dinamika, nevis tas, kā bērns ir apguvis noteiktu mācību jomas saturu, citādi atgriezīsimies saturcentrētā pieejā. Vērtēšana ir kā iespēja novērtēt skolotāja izvēlēto metožu, piedāvātā materiāla, darbības veida, vides un plānojuma efektivitāti. Jāizvērtē, kāds atbalsts un kurā jomā bērnam nepieciešams, kuri no iestādes cilvēkresursiem jāiesaista, ja tas nepieciešams. Par to lemj, tematam noslēdzoties, pārrunājot, apspriežoties visiem temata apguvē iesaistītajiem pieaugušajiem. Varbūt aptaujāt bērnu vecākus, ja viņu iesaiste bijusi aktīva? Vērtējot būtu mērķtiecīgi izdarīt secinājumus par katru no plānošanas jomām: laiku, izvēlētajiem īstenošanas veidiem, to efektivitāti; izvēlētajiem SR vērtībās, tikumos, paradumos, caurvijās, mācību jomās, kā plānotie SR ir īstenoti, vai tie izvēlēti skaitliski adekvāti, atbilstoši, lai nodrošinātu dinamiku; fiksējam bērna dinamiku un informējam par to bērna ģimeni, pārrunājam kopīgo nepieciešamo ieguldījumu, lai bērna attīstības un izglītības dinamikas virzība un resursi, kas to nodrošina, būtu skaidri kā skolotājiem, tā ģimenei.

Veicot vērtēšanu un izdarot secinājumus, būtiski, lai skolotāji fiksē arī tās profesionālo zināšanu jomas, kuras būtu pilnveidojamas. Šo pilnveides procesu var veikt gan individuāli, gan mācīšanās grupā iestādē. Nepieciešamības gadījumā mācīšanās procesā var iesaistīt arī audzētņu vecākus. Tas ļauj sekmēt sadarbības prasmes pedagogiem un attīstīties iestādei kā mācīšanās organizācijai kopumā.

Avoti:

Vietne **Skola2030:**

- *Pilnveides principi,*
- *Redzējums par skolēnu*
- *Vērtēšana*
- *Skola kā mācīšanās organizācija*
- *Dzijā mācīšanās*